

DR. KAZIMIERAS VALANČIUS
Vilniaus Gedimino technikos universitetas

IEVA SIVILEVIČIŪTĖ
Vilniaus universitetas

TIKYBOS MOKYMAS: TIKYBOS MOKYTOJO DARBO TEISINIŲ SANTYKIŲ REGLAMENTAVIMO RAIDA

Vatikano bažnytinės statistikos centrinės tarnybos paskelbtoje analizėje, remiantis naujausio Popiežiškojo žinyno „*Annuario Pontificio*“ duomenimis, pabrėžiama, kad nuo popiežiaus Jono Pauliaus II pontifikato pradžios (1978 m. pabaiga) iki 2001 m. pabaigos katalikais krikštytų žmonių pasaulyje padaugėjo 40,2 proc. (nuo 757 mln. iki 1061 mln.). Šiame katalikiškosios tapatybės stiprinimo procese didelį vaidmenį atlieka bažnytinės auklėjimo įstaigos. Vatikano katalikiškojo auklėjimo kongregacijos prefekto kardinolo Z. Grocholewskio duomenimis, šiuo metu pasaulyje yra 250 tūkst. katalikiškų ugdymo įstaigų, kuriose mokosi 42 mln. mokinių. Be to, valstybinėse bei privačiose mokyklose dirbančių mokytojų nemaža dalis yra katalikai, o neretai ir vienuoliai arba vadinamųjų pasaulietinių Dievui pašvęsto gyvenimo institutų nariai.

Lietuvos Respublikos 1922 metų ir vėlesnės nepriklausomos valstybės Konstitucijos deklaravo tikybos ir sąžinės laisvę, skelbė Bažnyčių lygybę valstybėje. Be to, Katalikų Bažnyčios santykius su Lietuvos valstybe reguliavo 1927 metų konkordatas. Konstitucijos suteikė tikybinėms organizacijoms religinės propagandos laisvę, kulto apeigų atlikimo laisvę, teisę steigti ir tvarkyti kulto namus, mokyklas, auklėjimo ir labdaros draugijas. Pirmojoje Lietuvos Respublikoje tikybos mokymas buvo privalomas. Mokiniam, nelankantiems tikybos pamokų ir neturintiems pažymio iš šio dalyko, nebuvo duodami mokyklos baigimo pažymėjimai ar brandos atestatai.

Okupacijos metais tikybos mokymas mokyklose buvo uždraustas. Atkūrus nepriklausomybę, jos mokymas įtvirtintas Švietimo įstatymu, o vėliau, pasirašius sutartį su Šventuoju Sostu „Dėl bendradarbiavimo švietimo ir kultūros srityje“, įtvirtintas tarptautine sutartimi. Šios sutarties normos buvo perkeltos į 2003 m. birželio 17 d. Švietimo įstatymo pakeitimo įstatymą. Tikybos mokytojo darbo teisinius santykius reglamentuoja ir 2002 m. Lietuvos Respublikos darbo kodeksas, kuris įsigaliojo nuo 2003 m. sausio 1 d.

Įvadas. Vatikano bažnytinės statistikos centrinės tarnybos paskelbtoje analizėje, kurioje remiamasi naujausio Popiežiškojo žinyno duomenimis, pabrėžiama, kad nuo popiežiaus Jono Pauliaus II pontifikato pradžios

(1978 m. pabaiga) iki 2001 m. pabaigos katalikais krikštytų žmonių pasaulyje padaugėjo 40,2 proc. (nuo 757 mln. iki 1061 mln.). Per šį laikotarpį Europoje katalikų skaičius išaugo 5,3 proc.¹ Šiame katalikiškosios tapatybės stiprinimo procese didelį vaidmenį atlieka bažnytinės auklėjimo įstaigos. Vatikano katalikiškojo auklėjimo kongregacijos prefekto kardinolo Z. Grocholewskio duomenimis, šiuo metu pasaulyje yra 250 tūkst. katalikiškų ugdymo įstaigų, kuriose mokosi 42 mln. mokinių. Be to, valstybinėse bei privačiose mokyklose dirbančių mokytojų nemaža dalis yra katalikai, o neretai ir vienuoliai arba vadinamųjų pasaulietinių Dievui pašvęsto gyvenimo institutų nariai². Taigi Bažnyčia visoje pasaulietinėje švietimo sistemoje, taip pat ir Lietuvoje, atlieka svarbų vaidmenį.

Lietuvos Respublikos 1922 metų ir vėlesnės nepriklausomos valstybės Konstitucijos deklaravo tikybos ir sąžinės laisvę, skelbė Bažnyčių lygybę valstybėje, nustatė, kad religijos mokymas mokyklose yra privalomas, išskyrus mokyklas, įsteigtas vaikams, kurių tėvai nepriklauso jokiai tikybinei organizacijai. Religijos privalo būti mokoma pagal reikalavimus tos tikybinės organizacijos, kuriai priklauso mokinys³. Be to, tikybos mokymą reglamentavo ir 1927 metų Lietuvos konkordatas. Jo XIII straipsnio 1 dalis nustatė, kad „Visose viešose, arba Valstybės šelpiamose mokyklose, religijos mokymas yra privalomas. Kompetentinga dvasiškoji Vyriausybė nustatys programą ir parinks vadovėlius. Mokytojų skyrimas ir tikybos mokslo priežiūra, kiek tai liečia mokslo turinį ir dėstančiųjų dorą, bus atliekama laikantis Kanonų teisės.

Jei Vyskupas atimtų iš mokytojo leidimą dėstyti tikyba, tai šis tuo pačiu nustos teisės dėstyti religijos mokslą“⁴. Straipsnis suformuluotas be apribojimo. Todėl jis apėmė visas mokyklas: pradines, vidurines, aukštesniąsias ir aukštąsias⁵. Ši tvarka buvo paresta 1917 m. Kanonų teisės kodekso 1381 kanonu. O šis skambėjo šitaip: „§1. Jaunuomenė bet kuriose mokyklose mokytis tikybos ir tikiškai auklėti ir tai prižiūrėti yra Bažnyčios valdžios dalykas. § 2. Vietos ordinaras gali ir turi budėti, kad bet kuriose jo teritorijos mokyklose nebūtų dėstoma ar daroma prieš tikyba ir dorovę. § 3. Taip pat jų

¹ Žr. *Annuario Pontificio*. Per l'anno 2003. Citta del Vaticano Libreria editrice Vaticana, 2003.

² Vatikanas pabrėžia vienuolių užduotį auklėjimo srityje, *Bažnyčios žinios*, 2002, Nr. 22.

³ K.L. Valančius, *Lietuvos Valstybės Konstitucijos*, Vilnius: Ekonomikos mokymo centras, 2001, p. 31, 39, 46.

⁴ *Vyriausybės žinios*, 1927, Nr. 264.

⁵ P. Malakauskis, *Viešosios bažnytinės teisės*, Kaunas, 1931, p. 157.

dalykas yra tikybos ir dorovės atžvilgiais reikalauti to, kad būtų taip mokytojai, taip knygos pašalinta“⁶.

Pagal šį Kodeksą, visi kunigai turėjo teisę dėstyti tikybą pradžios mokyklose. Jei kunigai patys nedėstydamo tikybos pradžios mokyklose, leidimas (*missio canonica*) ją dėstyti buvo duodamas mokytojams. Šio leidimo išdavimo tvarka buvo nustatyta Ordinariato 1923 metų instrukcija⁷. Pagal šią instrukciją klebonas turėdavo pateikti vyskupui mokytojų prašymus leisti jiems dėstyti tikybą. Jis privalėjo pateikti liudijimą raštu, kad prašantys mokytojai toms pareigoms tinka. Tikybos mokytojams buvo keliami tam tikri reikalavimai. Pavyzdžiui, Vilkaviškio vyskupijos kunigų konferencija 1929 m. priėmė susitarimą ir nurodė, kad „mokytojai, kurie atsisako pasirašyti ligi šiol praktikuojamą pasižadėjimą, kad nepriklausysią prie jokių organizacijų, priešaringų Katalikų Bažnyčiai, ir kad eisią kataliko pareigas, neturi teisės gauti *missionem canonicam*“⁸. Galiojusio Kanonų kodekso 1381 kan. § 3 buvo nustatyta, kad „Jie (vietos ordinarai) taip pat gali tvirtinti tikybos mokytojus ir knygas, ir dėl tikybos ir dorovės reikalauti, kad mokytojai ir knygos būtų pašalinta“⁹. Šis kanonas buvo pripažintas Lietuvos konkordato, kurio XIII str. buvo nurodyta, jog jei vyskupas atimtų iš mokytojo leidimą dėstyti tikybą, tai jis kartu netenka teisės dėstyti religijos mokslą. Tie patys mokytojų skyrimo ir atšaukimo principai buvo taikomi valstybės lėšomis išlaikomo Teologijos-filosofijos fakulteto profesoriams, profesorių padėjėjams ir universiteto adjunktams¹⁰. Leidimas dėstyti tikybą buvo duodamas terminuotas – vieneriems metams.

Be valstybinių mokyklų, Lietuvoje veikė ir konfesinės mokyklos. Antai 1926–1927 m. m. iš 45 bendrojo lavinimo mokyklų 13 buvo valstybinės ir 32 privatinės, tarp jų 13 katalikiškų konfesinių mokyklų. 1940 m. okupavus Lietuvą, Lietuvos konkordatas buvo panaikintas, Kanonų teisės kodekso veikimas paliktas tik Katalikų Bažnyčios vidaus reikalams reguliuoti, tikybos mokymas uždraustas. Mokykla atskirta nuo Bažnyčios ir pertvarkyta į valstybinę pasaulietišką, t.y. ateistinę mokyklą.

Tikybos mokytojo teisinio statuso nustatymas atkūrus Lietuvos nepriklausomybę. Tikybos mokymas buvo ir lieka vienas iš diskusijų objektų.

⁶ Ten pat, p. 159.

⁷ *Ganytojas*, 1923, Nr. 12, p. 263.

⁸ *Tiesos kelias*, 1929, Nr. 9, p. 97.

⁹ P. Malakauskis, *Viešosios bažnytinės teisės*, Kaunas, 1931, p. 239.

¹⁰ *Vyriausybės žinios*, 1927, Nr. 264.

Prie jo nuolat buvo grįžtama. Pirmasis bandymas konstituciškai įtvirtinti tikybos mokymą buvo padarytas dar iki atkuriant Lietuvos nepriklausomybę, kai 1989 m. lapkričio 3 d. buvo priimtas įstatymas „Dėl Lietuvos TSR Konstitucijos (Pagrindinio Įstatymo) 50 straipsnio pakeitimo“¹¹. O iki šio įstatymo priėmimo buvo paskelbtas Lietuvos Katalikų Episkopato pareiškimas-pasiūlymas, kuriame, be kita ko, buvo pabrėžiama, kad:

„7. TSRS Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumas 1962 m. liepos 2 d. yra ratifikavęs Konvenciją dėl kovos su diskriminacija švietimo srityje ir įsipareigojęs priderinti prie jos savuosius švietimo įstatymus, tačiau ir šiandien, po 26 metų, ištiesai pažeidinėjamas jos 5 straipsnis, nes tikintiesiems tėvams neduodama galimybės užtikrinti nuoseklų religinį ir moralinį vaikų auklėjimą pagal savo įsitikinimus bei pasaulėžiūrą, ir tikinčių tėvų vaikams tebėra ištiesai primetamas jų įsitikinimams priešingas antireliginis auklėjimas.

Konstitucija ir švietimo įstatymai bei praktika sutinkamai su minėtu Konvencijos 5 str. turėtų **suteikti tikinčiųjų sambūriams galimybę steigti jų pasaulėžiūrą atitinkančias mokyklas ar organizuoti papildomą mokymą ir užtikrinti, kad vaikams bei jaunimui mokykla neskiepytų jų tėvų įsitikinimams priešingos pasaulėžiūros**¹². Šis pareiškimas-pasiūlymas buvo nusiųstas Lietuvos TSR Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumui. Jis buvo parengtas atsiliepiant į LTSR Vyriausybės, Mokslų akademijos ir Persitvarkymo sąjūdžio raginimą, kad piliečiai, organizacijos, visuomenės grupės siūlytų, kaip patobulinti Lietuvos TSR Pagrindinį Įstatymą – Konstituciją. Tų pačių metų spalio 21 d. buvo parengta Lietuvos Katalikų Bažnyčios hierarchijos deklaracija „Dėl Lietuvos Persitvarkymo sąjūdžio bendrosios programos“. Joje buvo pabrėžiama, kad „Tikintiesiems turi būti suteiktos lygios su kitokių įsitikinimų piliečiais galimybės skleisti savąją pasaulėžiūrą, o tikintiesiems tėvams turi būti užtikrinta galimybė parūpinti savo vaikams religinį švietimą bei auklėjimą“¹³.

1989 m. spalio 19 d. „Tiesoje“ buvo paskelbtas dar vienas Lietuvos Katalikų Bažnyčios Episkopato pareiškimas, kur siūloma, kad būtų „laisvai tėvų savo vaikams parenkamas ir laisvai paties jaunimo pasirenkamas tikybos mokymas, leidžiamas tiek už mokyklos sienų, tiek pačioje mokykloje“¹⁴. Tačiau šie konkretūs siūlymai į 1989 m. lapkričio 3 d. įstatymą Nr. XI-3330

¹¹ K.L.Valančius, *Lietuvos Valstybės Konstitucijos*, p. 115.

¹² *Katalikų kalendorius žinynas*, 1989, Kaunas–Vilnius, 1989, p. 91.

¹³ Ten pat, p. 92.

¹⁴ Cituota pagal: Lietuvos TSR Aukščiausiosios Tarybos (vienuoliktojo šaukimo) keturioliktoji sesija. 1989 m. lapkričio 3–4 d. stenogramos, Vilnius, 1989, p. 59.

„Dėl Lietuvos TSR Konstitucijos (Pagrindinio Įstatymo) 50 straipsnio pakeitimo“ neįėjo. Iš dalies tai lėmė ir liaudies švietimo ministro H.Zabulio pozicija, kuris rašte, rašytame 1989 m. rugsėjo 29 d. Lietuvos TSR Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumui, rašė: „Mūsų nuomone, valstybinės mokyklos turi būti pasaulietinio pobūdžio, kaip yra daugelyje šalių. Religinių reikmių tenkinimas, dorovės ugdymas vienos ar kitos religijos pagrindu turi būti vykdomas už mokyklos sienų“¹⁵. Tokia buvo ne tik H.Zabulio, bet ir tuometinės valdžios pozicija, kurią apibendrintai išreiškė jos ministras. Tai buvo pagrindinė problema, kurią reikėjo įveikti Lietuvai. Kita problema – tai tikybos mokytojai; ji tapo labai opi, kai buvo pradėta dėstyti tikybą. Nors tikybos mokymas konstituciškai ir nebuvo įtvirtintas, bet konstituciniai pagrindai tikybos mokymui buvo padėti, nes naujojoje Konstitucijos 50 straipsnio redakcijoje nebebuvo deklaruojama Bažnyčios atskyrimas nuo valstybės ir mokyklos nuo Bažnyčios. Buvo legituota Bažnyčios ir kitų religinių organizacijų teisė savanoriškai tvarkyti vidaus reikalus. Buvo įtvirtintas valstybės institucijų, jos mokymo ir auklėjimo įstaigų pasaulietinis pobūdis. Tačiau tuo pačiu metu suteikiama teisė tokiais būdais reikšti bei skleisti savo įsitikinimus ir religines ar ateistines pažiūras. Tai buvo naujas dalykas tuometinėje Tarybų Sąjungoje, nes kitose veikiančiose konstitucijose religinių pažiūrų sklaidimo galimybė nebuvo įteisinta¹⁶. Tikybos mokymas valstybinėse švietimo įstaigose buvo įteisintas priėmus 1991 m. birželio 25 d. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymą. Jo 17 str. nustatė:

„Valstybinėse švietimo įstaigose tėvų (globėjų, rūpintojų) pageidavimu dvasinės vyresybės įgaliotieji asmenys moko tikybos (norimų konfesijų).

Valstybės globojami moksleiviai tikėjimo dalykų mokomi pagal jų šeimoje ar giminėje išpažįstamą religiją.

Nelankantiems tikybos pamokų tuo metu dėstomi kiti su doroviniu ar pilietiniu ugdymu susiję dalykai“¹⁷. 1994 m. sausio 20 d. įstatymas „Dėl Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo pakeitimo ir papildymo“ 17 str. 3 d. buvo pakeista ir nustatyta, kad nelankantiems tikybos pamokų dėstomi etikos kurso dalykai¹⁸.

Dar vienas šio įstatymo pakeitimas buvo padarytas 1998 m., kuris buvo apskūstas Konstituciniam Teismui.

¹⁵ Ten pat.

¹⁶ Ten pat, p. 58.

¹⁷ Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos ir Vyriausybės žinios, 1991, Nr. 23–593.

¹⁸ Valstybės žinios, 1994, Nr. 8–120.

2000 m. gegužės 5 d. Vilniuje buvo sudaryta Lietuvos Respublikos ir Šventojo Sosto sutartis dėl bendradarbiavimo švietimo ir kultūros srityje¹⁹. Šios sutarties 3 str. 2 d. nustatė, kad „Katalikų tikybos mokytojai privalo turėti raštišką vietinio vyskupo siuntimą (*missio canonica*) mokyti tikybos. Šis siuntimas yra būtina tikybos mokytojo kvalifikacinių reikalavimų dalis“. Toks reikalavimas grindžiamas Kanonų teisės kodekso 761, 804 ir 805 kanoais²⁰. Šios tarptautinės teisės normos įgyvendinimas reikalavo keisti ir Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo normas. Todėl naujasis Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas, priimtas 2003 m., nustatė, kad „Tikybos mokyti pagal formaliojo švietimo programas (išskyrus aukštojo mokslo studijų) gali asmuo, įgijęs aukštąjį arba aukštesnįjį išsilavinimą bei pedagogo kvalifikaciją arba turintis tam reikalingą specialųjį pasirengimą. Toks asmuo privalo turėti tradicinės religinės bendruomenės ar bendrijos vadovybės nustatyta tvarka išduotą leidimą (siuntimą) mokyti tikybos“²¹. Toks tarptautinės teisės normų nacionalinės teisinės implementacijos būdas vadinamas inkorporacija²². Ši Sutarties su Šventuoju Sostu norma buvo ne tik inkorporuota į Lietuvos nacionalinius įstatymus, bet ir išplėstas jos taikymas kitoms tradicinėms religinėms bendrijoms ar bendruomenėms.

Taigi, sudarydamas darbo sutartį su tikybos mokytoju, darbdavys privalo pareikalauti, be kitų dokumentų, kurie numatyti Lietuvos Respublikos darbo kodekso (toliau – DK) 104 str., ir kitų įstatymų nustatytų dokumentų, šiuo atveju raštiško vyskupo siuntimo (*missio canonica*), kuris numatytas Sutarties su Šventuoju Sostu dėl bendradarbiavimo švietimo ir kultūros srityje ir Švietimo įstatymo 31 str. 5 d. Katalikų tikybos mokytojai be Katalikų Bažnyčios siuntimo negalėjo būti skiriami. 1989 m. lapkričio 29 d., kai buvo pasirašytas bendras liaudies švietimo ministro H. Zabulio ir kardinolo V. Sladkevičiaus pareiškimas, jame buvo numatyta, kad tikybos mokytojus skirs Lietuvos Vyskupų Konferencija²³.

Tikybos mokytojo darbo teisinių santykių ypatumai kai kuriose užsienio valstybėse. Katalikų tikybos mokymas nuo senų laikų yra dėstomas

¹⁹ *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 67–2024.

²⁰ CODEX IURIS CANONICI. Auctoritate IOANNIS PAULI PP. II promulgatus. Libreria editrice Vaticana. M·DCCC·LXXXIII, p. 139, 146.

²¹ *Valstybės žinios*, 2003, Nr. 63–2853.

²² P. Kūris, M. Požarskis, *Tarptautinės teisės apybraižos*, Vilnius: Mintis, 1985, p. 77.

²³ A. Zulumskytė, J. Lipkienė, Katalikiškų mokyklų raida XX a. Lietuvos švietimo kontekste, *LKMA Metraštis*, t. 22, Vilnius, 2003, p. 455.

Ispanijos valstybinėse mokyklose. Tikybos mokytojai yra skiriami bažnytinės vadovybės, tačiau algas jiems moka valstybė. Katalikų tikybos pamokos mokyklose yra laisvai pasirenkamos, bet jos privalo būti įtrauktos į tvarkaraštį lygiateisiais pagrindais, kaip ir visos kitos dėstomos disciplinos. Nuostata, kad valstybinės mokyklos turi siūlyti katalikų tikybos pamokas lygiais pagrindais, kaip ir kitas, – pabrėžia prof. Javier Martinez-Torrón, – nereikia, kad tikybos mokytojai turi visiškai tokį patį statusą kaip kitų dalykų mokytojai. Iš tikrųjų tikybos mokytojų teisinis statusas skiriasi nuo kitų mokytojų statuso dviem aspektais. Pirmiausia, jiems mokamas toks atlyginimas, kaip ir laikinai dirbti priimtiems mokytojams, t.y. jų atlyginimas yra mažesnis nei kitas disciplinas dėstančių etatinių mokytojų. Antra, jie negali tapti mokyklų direktoriais²⁴.

Religinio švietimo situacija Vokietijoje, – kaip rašo advokatas ir notaras Jürgen Warnke, – yra labai panaši į Ispanijos²⁵. Mokiniais, priklausantiems didžiosioms Bažnyčioms (evangelikų ir katalikų), tikybos pamokos yra privalomos valstybinėse mokyklose. Nelankantiems tikybos pamokų moksleiviams dėstomas koks nors kitas dalykas, pavyzdžiui, etika. Religinių mažumų nariams, norintiems, kad jų vaikai lankytų tikybos pamokas valstybinėse mokyklose, gali prašyti dėstyti tikybą mokykloje su sąlyga, kad yra kvalifikuotas mokytojas, žinomas mokyklos tarybai vadovėlis ir klasėje nuo 3 iki 7 vaikų.

Išvados. Tikybos mokytojo teisinis statusas, jo darbo teisiniai santykiai pirmojoje Lietuvos Respublikoje buvo reglamentuojami Kanonų teisės kodekso, Lietuvos konkordato, Ordinariato 1923 metų instrukcijos.

Sovietinės okupacijos metais tikybos mokymas buvo uždraustas. Oficialiai tikyba mokykloje vėl pradėta dėstyti 1990 m. Pradėta rengti tikybos mokytojai. Geresnį išsilavinimą turinčių pedagogų procentas padidėjo, tačiau apskritai katechetų kontingento būklė dramatiška ir beveik negerėja²⁶.

Tikybos mokytojų teisinę padėtį, jų darbo santykius šiuo metu reglamentuoja, pirma, Lietuvos Respublikos ir Šventojo Sosto sutartis „Dėl bendradarbiavimo švietimo ir kultūros srityje“, pasirašyta 2000 m. gegužės 5 d.

²⁴ J. Martinez-Torrón, Religija ir švietimas Ispanijoje, *Religija ir teisė pilietinėje visuomenėje. Tarptautinės konferencijos medžiaga*, Vilnius: Justitia, 2001, p. 149.

²⁵ J. Warnke, Religija ir švietimas Ispanijoje, *Religija ir teisė pilietinėje visuomenėje. Tarptautinės konferencijos medžiaga*, p.145–146.

²⁶ P. Subačius, Skaičiai, arba pažvelgti tiesai į akis, *Naujasis židinys – Aidai*, 2003, Nr. 4, p. 201.

Vilniuje. Antra, Lietuvos Respublikos darbo kodeksas. Trečia, 2003 m. birželio 17 d. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas. Be to, tikybos mokytojų teisinė padėtis yra nuodugnai išnagrinėta Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2000 m. birželio 13 d. nutarime „Dėl Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo 1 straipsnio 5 punkto, 10 straipsnio 3 ir 4 dalių, 15 straipsnio 1 dalies, 20 straipsnio, 21 straipsnio 2 punkto, 32 straipsnio 2 dalies, 34 straipsnio 2, 3 ir 4 dalių, 35 straipsnio 2 ir 5 punktų, 37 straipsnio 2 punkto ir 38 straipsnio 2 ir 3 punktų atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“.

Taigi šiuo metu yra sukurtas pakankamas teisinis pagrindas tikybos mokytojo darbo santykiams reglamentuoti. Lieka tik tinkamai jį interpretuoti ir taikyti.

Įteikta 2005 m. sausio mėn.

TEACHING OF RELIGION: THE DEVELOPMENT OF THE SUPERVISION OF THE LEGAL RELATIONS IN THE WORK OF THE RELIGION TEACHER

Kazimieras Valančius, Ieva Sivilevičiūtė

Summary

The analysis issued by the central church statistics service of the Vatican based on the data of the newest Papal directory “Anuario Pontificio” emphasizes that from the beginning of the rule of Pope John Paul II (the end of 1978) until the end of 2001 the number of people baptized as Catholics increased by 40.2 percent (from 757 million to 1,061 million). Church education institutions play a great role in the process of strengthening this Catholic identity. According to the data of Cardinal Z.Grocholewski, the prefect of the Vatican Catholic Education Congregation, there are now in the world 250,000 Catholic education institutions in which 42 million pupils are enrolled. Moreover, a large part of the teachers working in state and private schools are Catholics, frequently monks or members of the so-called lay institutions devoted to God.

The Constitutions of the Republic of Lithuania of 1922 and of the later independent state declared freedom of religion and conscience, proclaimed the equality of the Church in the state. Moreover, the Concordat of 1927 regulated the relations of the Catholic Church with the state of Lithuania. The Constitutions granted religious organizations the freedom of religious propaganda, the freedom to carry out cult (religious) ceremonies, the right to establish and control cult houses, schools and

charity societies. In the first Republic of Lithuania religious teaching was mandatory. Pupils not attending religion classes and not receiving a grade for the subject were not given graduation diplomas.

During the period of occupation the teaching of religion in schools was forbidden. With the re-establishment of independence its teaching was established in the Education Law and later after the signing of the treaty with the Holy See "On Cooperation in the Area of Education and Culture" affirmed in an international treaty. The norms of this treaty were transferred to the law of June 17, 2003 changing the Education Law. The legal relations of the work of a religion teacher are also regulated by the Work Code of the Republic of Lithuania of 2002, which went into effect on January 1, 2003.